

BUDAÖRS / WUDERSCH

KITELEPÍTÉS

Budaörs virágzó gazdasági és kulturális életét a második világháború törte meg, a németek kitelepítése pedig soha nem látott pusztulást okozott.

A telepítési terveknek megfelelően először a Budapest környéki németeket kezdték kitelepíteni, az első település pedig Budaörs volt. A kitelepítési bizottság mindazok listára való felvételéről döntött, akik az 1941. évi népszámlálásnál magukat német nemzetiségűeknek vagy anyanyelvűeknek mondták, illetve akik magyar hangzású nevüket németre változtatták, de a népszámlálásnál magukat magyarnak valló, ám német anyanyelvet használó személyek sem érezhették magukat biztonságban.

A kitelepítés 1946. január 19-én kezdődött meg. A kitelepítendőket álmukból ébresztették fel, a családoknak néhány órájuk volt arra, hogy összeszedjék a holmijukat. Február 5-ig további 6 transzportot indítottak el a budaörsi vasútállomásról. Nem egészen 3 hét alatt közel 6000 budaörsit kényszerítettek szülőfalujára elhagyására, 1947 augusztusában pedig még további 280 főt telepítettek ki, de immár nem Németország amerikai, hanem szovjet megszállási övezetbe.

A németek erőszakkal történő eltávolítása súlyos társadalmi változásokat eredményezett, a nemzetiségi megoszlás egyik pillanatról a másikra teljesen átalakult. Az események az élet minden területére kihatottak. A kitelepítés felbomlasztott egy több mint két évszázada, ugyan nehézségekkel, de működő gazdasági és társadalmi szerkezetet és súlyos veszteségeket okozott a népi kultúrában. A ki nem telepített őslakosok fokozatosan elhagyták régi szokásait, az egyesületek jelentős része feloszlott. Ennél is gyorsabb volt azonban a pusztulás az építészeti emlékek terén. Egy-két évtized alatt a pincefalusi szinte nyomtalanul eltűnt. Jelentős károkat szenvedtek az egyházi építmények is.

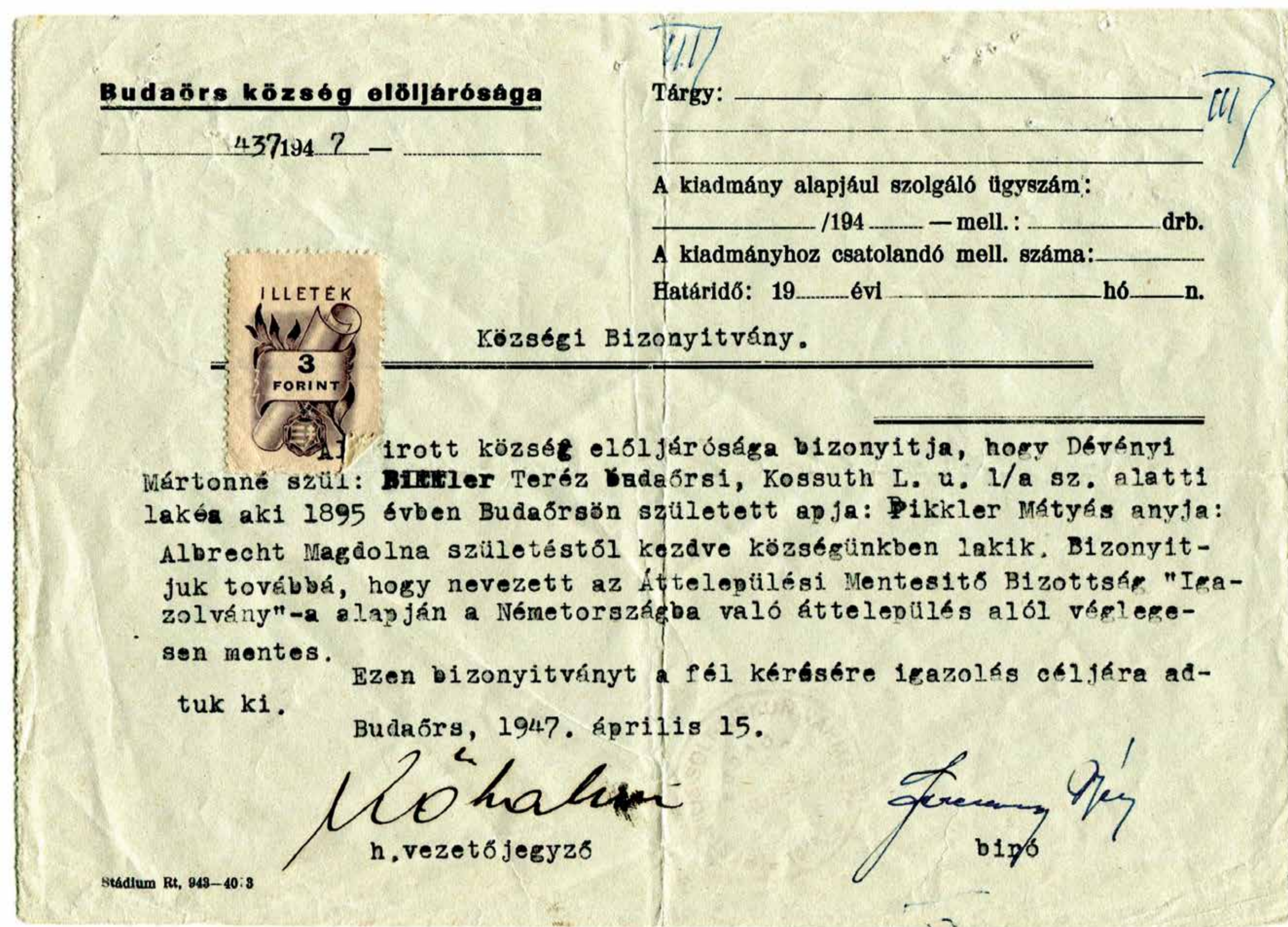
DIE VERTREIBUNG

Das blühende kulturelle und wirtschaftliche Leben von Budaörs wurde durch den Zweiten Weltkrieg unterbrochen, und die Vertreibung der Deutschen brachte einen nie gesehenen Verfall.

Laut Aussiedlungspläne begann man zuerst die Deutschen aus der Umgebung der Hauptstadt zu vertreiben, und die erste Ortschaft hierbei war Budaörs. Die Kommission entschied, all diejenigen auf die Liste zu setzen, die bei der Volkszählung 1941 sich zur deutschen Nationalität oder Muttersprache bekannt, oder die ihren ungarischen Namen auf einen Deutschen geändert hatten. Aber auch diejenigen konnten sich nicht sicher fühlen, die sich bei der Volkszählung als Magyaren bekannt, aber Deutsch als gebrauchte Sprache angegeben hatten.

Die Vertreibung begann am 19. Januar 1946. Die Ausziedelnden wurden aus dem Schlaf gerissen, die Familien hatten einige Stunden, um ihre Sachen zu packen. Bis zum 5. Februar wurden weitere 6 Transporte von der Bahnstation in Budaörs losgeschickt. In nicht ganz 3 Wochen sind etwa 6000 Budaörser dazu gezwungen worden, ihr Heimatdorf zu verlassen. Im August 1947 wurden weitere 280 Personen ausgesiedelt, diesmal aber nicht in die amerikanische, sondern in die sowjetische Besatzungszone von Deutschland.

Die Beseitigung der Deutschen durch Gewalt führte zu gravierenden gesellschaftlichen Veränderungen, die Proportion der Nationalitäten änderte sich von einem Augenblick zum anderen. Die Ereignisse wirkten sich auf alle Segmente des Lebens aus. Die Vertreibung löste eine seit über zwei Jahrhunderte – zwar mit Tücken – aber funktionierende wirtschaftliche und gesellschaftliche Ordnung auf und verursachte schwere Schäden in der volkstümlichen Kultur. Die hiergebliebenen Ureinwohner gaben ihre alten Bräuche nach und nach auf, ein bedeutender Teil der Vereine löste sich auf. Noch schlimmer war aber der Schwund an bauhistorischen Andenken. In ein bis zwei Jahrzehnten ist das Kellerdorf fast völlig verschwunden. Auch die kirchlichen Gebäude haben große Schäden erlitten.

Igazolás kitelepítés alóli mentességről
Nachweis über die Befreiung von der Vertreibung

Több mint 300 borpincét és lakást fosztottak ki Budaörsön

A svábok áttelepítésével kapcsolatban be kell hogy számoljunk azokról a rendészeti hiányokról is, amelyek a községek kártételeivel egyidejűleg felléptek. Mint iskolapélda, itt van most előtűnk Budaörs, amelyről most már tisztán beszélhetjük a tapasztalatokat. Egy rendőrségi jelentés nem volt képez megköszönés, hogy a községnek majdnem minden borpincéjét és lakóházát elvették a tulajdonosoktól. A borpincéket a tulajdonosoktól elvették minden oldalról beszállított fosztogatók fel ne töltsék ki ki ne rabolják! Több mint háromszáz borbáz vaslemez, nehéz faszajtát verték pozdójává nagy részt az éjszakai órákban és folytatták ki, vagy vitték el, sokszor közölkön is, a száz és száz hektolitertnyi bort. Milliárdnyi érték tánt el, hogy ment itt pusztulásba és a mindenne elvont birtokait nem egyszer az ott lakó községünk magyar telepeinek életét is veszélyeztetik. Most, hogy a kormánybiztoság elküldte a magyar rendőrség felállításával a borpincéket valahogy ki kell tisztítani a rendet. A tapasztalat azonban azt mutatja, hogy ez nem sokat ér az egyetlen segítség az lenne, hogy megszűnt a Dob-utcai megálló, a helyi rendőrséget nagrobbszámú, a borbázok eredményesen szembesztési lépés igényességét erősítik fel és ez történjek meg minden községben. — a budaörsi tapasztalatok következtetésétől levonva, amelyek lakosságát kitelepítik.

Megindult a 10-es

Viesszállt a békebeli átlapot a Körön

Ma reggel kellemes meglepetésben volt része Budapest lakosságának. Az előzetes bejelentés alapján a Békebeli megállót a 10-es járatot. A Király-utca, Nagymező-utca, Báthory-utcai vonal lényegesen terhelte a Rákóczi-út, a 6-os és a 4-es forgalmát, mert sokan, akik a város centrumába igyekeznek, a 10-es vonalat veszik igénybe.

Lóverseny

A csallóközi lóversenyek kedvelőinek délután már 2 óra körül kezdődött a versenyek. A nap legjobban díjazott versenye a nemzetközi hármas, melyben Marshall Robert Jovan, Csorogány E. és Mátka, képviselt a királyi. Előbb ugyan lejutott versenyen szerepelt, de még így is edényes volt. Társas és Sárcsere most nagyon jók. Prézánost végre láttuk: nem kell sokat javítani, hogy verseny. Csallóközön ezekben 60 millió tartományt tudtak az önkormányzatok, az elállók között tehát mindenképpen komolyan kell azonosításra – még több találat esetén is.

Jelölték: I. Indócsillag – Vajta – Hlankó, II. Bóba II. – Sár – Edecs, III. Dörög – Javina – Kálnak, IV. Marshall B. hajl. – Dávid – Tátra, V. Csorogány – Dörög – Laca, VI. (Geszke) – Kovács II. hajl. – Szedő – Margit.

Kis Újság, 1946. február 15.
Kis Újság (Kleine Zeitung), 15. Februar 1946

Az egykori községháza, ahol a kitelepítetteknek le kellett adniuk kulcsaikat. Az épületen 1996-ban helyezték el emléktáblát. Das ehemalige Gemeindeamt, wo die Ausziedelnden ihre Schlüssel abgeben mussten. Am Gebäude wurde 1996 eine Gedenktafel angebracht.

A budaörsi Ötvenötben 2006-ban, a kitelepítés 60. évfordulóján avatták fel az országos kitelepítési emlékművet. Im Alten Friedhof in Budaörs wurde 2006, zum 60-jährigen Jubiläum der Aussiedlung das Landesvertreibungsdenkmal eingeweiht.

Részlet a Heimatmuseum 2016-os időszaki kiállításából. Teilansicht der temporären Ausstellung im Jahr 2016 im Heimatmuseum.

Hogyan éltek meg a budaörsiek a kitelepítést?

Wie erlebten die Budaörser die Vertreibung?